

U skladu sa članom 16. i članom 61. stav 1. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09), te člana 14. Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine, donosi

PRAVILNIK

O SPASILAČKO-VATROGASNOJ SLUŽBI NA AERODROMU

Integralni tekst

„Službeni glasnik BiH“ broj 47/07; 85/10; 101/10 i 95/11

DIO PRVI - UVODNE NAPOMENE

Član 1.

(Predmet)

Ovim se Pravilnikom propisuje: organizacija spasilačko-vatrogasne službe, način određivanja vatrogasne kategorije, osoblje vatrogasne službe i uvjeti koje moraju ispunjavati osobe za obavljanje poslova, sredstva, oprema, prostorije, uređaji i instalacije za rad službe, preventivne mjere zaštite od požara i postupci spasilačko-vatrogasne službe u slučaju opasnosti na aerodromu.

Član 2.

(Uloga službe)

Spasilačko-vatrogasna služba na aerodromu ima sljedeću ulogu:

- a) preduzimanje preventivnih mjera zaštite od požara;
- b) spašavanje putnika, članova posade zrakoplova i materijalnih dobara u slučaju požara i nesreće zrakoplova;
- c) spašavanje u slučaju drugih nezgoda na aerodromu.

Član 3.

(Obveze operatora aerodroma)

Operator aerodroma dužan je ustrojiti spasilačko-vatrogasnu službu na način koji osigurava sprovođenje preventivnih mjera za zaštitu od požara i osigurati:

- a) pravilan ustroj, sastav, opremljenost i smještaj spasilačko-vatrogasne službe;
- b) mjesta za opskrbu vodom za gašenje požara;
- c) sistem veza između vatrogasne službe i drugih službi na aerodromu, posebno sa službom kontrole letenja i teritorijalnom vatrogasnom jedinicom;
- d) pravilnu lokaciju opreme i sredstava za zaštitu od požara;
- e) mrežu pristupnih puteva za cijeli rejon aerodroma;
- f) određivanje i opremanje poligona u rejonu aerodroma za izvođenje praktičnih vježbi;
- g) postavljanje pokrivača od pjene na poletno-sletnoj stazi;
- h) učinkovito intervenisanje osoblja spasilačko-vatrogasne službe u vanrednim situacijama na aerodromu.

Član 4.

(Organizovanje spasilačko-vatrogasne službe)

Operator aerodroma, spasilačko-vatrogasnu službu na aerodromu može organizovati:

- a) s opremom, sredstvima i zaposlenim osobljem u svom organizacionom sastavu;
- b) s opremom, sredstvima i pomoćnim vatrogasnim osobljem u svom organskom sastavu i angažovanjem profesionalnog vatrogasnog osoblja iz organizacije čije je osoblje osposobljeno za obavljanje poslova spasilačko-vatrogasne službe na aerodromu;
- c) angažovanje organizacije koja ispunjava uvjete za potpuno ili djelimično obavljanje spasilačko-vatrogasnih poslova na aerodromu.

DIO DRUGI - AERODROMSKA SPASILAČKO - VATROGASNA KATEGORIJA

Član 5.

(Utvrdivanje spasilačko-vatrogasne kategorije aerodroma)

- (1) Sastav i opremljenost spasilačko-vatrogasne službe na aerodromu određuje se na osnovu vatrogasno spasilačke kategorije aerodroma.
- (2) Kategorija spasilačko-vatrogasne službe na aerodromu određuje se prema tabeli broj jedan.
- (3) Utvrđivanje spasilačko-vatrogasne kategorije aerodroma, odnosno nivoa zaštite koji mora biti osiguran na aerodromu, određuje se na osnovu dužine zrakoplova i širina trupa najvećeg zrakoplova koji koristi aerodrom.
- (4) Ako je širina trupa najvećeg zrakoplova veća u odnosu na dužinu zrakoplova prema određenoj kategoriji, tada aerodrom spada u jednu kategoriju više od one prema dužini trupa.

Tabela br. 1. Aerodromska spasilačka i vatrogasna kategorija

Aerodromska spasilačka i vatrogasna kategorija	Ukupna dužina zrakoplova (m)	Najveća širina trupa (m)
1	0 do 9 (ne uključujući 9)	2
2	9 do 12 (ne uključujući 12)	2
3	12 do 18 (ne uključujući 18)	3
4	18 do 24 (ne uključujući 24)	4
5	24 do 28 (ne uključujući 28)	4
6	28 do 39 (ne uključujući 39)	5

	uključujući 39)	
7	39 do 49 (ne uključujući 49)	5
8	49 do 61 (ne uključujući 61)	7
9	61 do 76 (ne uključujući 76)	7
10	76 do 90 (ne uključujući 90)	8

DIO TREĆI - OSOBLJE SPASILAČKO - VATROGASNE SLUŽBE

Član 6.

(Sastav spasilačko-vatrogasne službe)

- (1) Sastav spasilačko-vatrogasne službe na aerodromu utvrđuje se na osnovu vatrogasne kategorije aerodroma.
- (2) Broj profesionalnog i pomoćnog osoblja spasilačko-vatrogasne službe i spasilačko-vatrogasne opreme i sredstava za vrijeme operacija na aerodromu, mora omogućiti učinkovitu vatrogasnu intervenciju i spašavanje posade i putnika iz zrakoplova u slučaju požara i nezgoda na aerodromu.
- (3) Organizacija spasilačko-vatrogasne službe mora osigurati ispunjenje osnovnih zahtjeva i normi za uspješnu intervenciju gašenja požara i spašavanja.
- (4) Osoblje spasilačko-vatrogasne službe na zračnom pristaništu treba da čine:
  - a) rukovodilac spasilačko-vatrogasne službe;
  - b) zapovjednik jedinice;
  - c) dežurni telefonist;
  - d) profesionalni vatrogasci;
  - e) posebno obučeno osoblje - pomoćni vatrogasci.

Član 7.

(Opšti uvjeti za obavljanje spasilačko-vatrogasnih poslova)

- (1) Spasilačko-vatrogasnom službom na aerodrom može rukovoditi osoba koja ima:
  - a) višu ili visoku stručnu spremu;
  - b) položen odgovarajući ispit;
  - c) potvrdu o obučenosti;
  - d) najmanje godinu dana rada pod nadzorom u rukovođenju službom.
- (2) Spasilačko-vatrogasnom jedinicom na aerodromu, može rukovoditi osoba koja ima:

- a) najmanje srednju stručnu spremu tehničkog smjera, vatrogasni tehničar;
  - b) položen odgovarajući ispit;
  - c) potvrdu o obučenosti;
  - d) najmanje dvije godine rada pod nadzorom u rukovođenju jedinicom.
- (3) Poslove profesionalnog vatrogasca u spasilačko-vatrogasnoj jedinici na aerodromu, može obavljati osoba koja ima:
- a) stručnu spremu kvalifikovanog vatrogasca uz ispunjenje ostalih zakonskih odredbi;
  - b) završenu obuku za obavljanje poslova profesionalnog vatrogasca;
  - c) položen ispit;
  - d) potvrdu o obučenosti.
- (4) Pomoćne poslove, pomoćnog vatrogasca u spasilačko-vatrogasnoj jedinici na aerodromu može obavljati osoba koja ima:
- a) najmanje stručnu spremu kvalifikovanog radnika;
  - b) završenu obuku za obavljanje poslova pomoćnog vatrogasca;
  - c) položen ispit;
  - d) potvrdu o obučenosti.
- (5) Vozač vatrogasnog vozila je profesionalni vatrogasac koji ima vozačku dozvolu najmanje "C" kategorije.

Član 8.

(Rukovođenje spasilačko-vatrogasnom službom)

Spasilačko-vatrogasna služba na aerodromima od pete do desete spasilačko-vatrogasne kategorije mora imati rukovodioca vatrogasne službe i zapovjednika vatrogasne jedinice.

Član 9.

(Rukovodilac spasilačko-vatrogasne službe)

- (1) Osnovne dužnosti rukovodioca spasilačko-vatrogasne službe su da:
- a) planira, organizuje i usaglašava rad službe na aerodromu;
  - b) odlučuje i rukovodi o akciji gašenja požara i spašavanja.
- (2) Za vrijeme rukovođenja akcijom gašenja požara i spašavanja, rukovodilac odlučuje samostalno i niko nema pravo da mu se miješa u rad tokom akcije gašenja požara i spašavanja, niti da mijenja njegove naredbe, osim nadležnog po rangu starijeg rukovodioca koji može preuzeti zapovijed, a time i svu odgovornost za daljnje gašenje požara i spašavanje.

Član 10.

(Zapovjednik spasilačko-vatrogasne jedinice)

Osnovne dužnosti zapovjednika spasilačko-vatrogasne jedinice su:

- a) operativno rukovođenje jedinicom;
- b) odgovornost za rad jedinice, njenu osposobljenost i gotovost;
- c) preuzimanje rukovođenja službom u odsutnosti rukovodioca službe;
- d) obavljanje i svih drugih poslova propisanih pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji vatrogasne službe.

Član 11.

(Dežurni telefonist)

Dežurni telefonist je profesionalni vatrogasac koji stalno ili kao dežurni jedinice obavlja poslove dežurnog telefoniste i za vrijeme otvorenosti aerodroma predstavlja sponu između:

- a) aerodromske kontrole letenja;
- b) rukovoditoca spasilačko-vatrogasne službe i akcije gašenja požara i spašavanja;
- c) aerodromskih službi koje se angažuju na intervenciji;
- d) vatrogasnih jedinica koje su određene za pružanje pomoći u slučaju vanredne situacije.

Član 12.

(Profesionalni vatrogasac)

Osnovne dužnosti profesionalnog vatrogasca su:

- a) spašavanje putnika, članova posade zrakoplova, zrakoplova i drugih materijalnih dobara;
- b) gašenje požara uz uporabu vatrogasne tehnike, uređaja, sprava, opreme i sredstava za gašenje;
- c) održavanje i periodično ispitivanje vatrogasne tehnike, uređaja, sprava, opreme i sredstava za gašenje.

Član 13.

(Obučeno osoblje - pomoćni vatrogasac)

Obučeno osoblje - pomoćni vatrogasac na aerodromu, čine zaposleni radnici aerodroma koji za vrijeme otvorenosti aerodroma obavljaju druge poslove, a po potrebi, u vanrednim situacijama na aerodromu, uključuju se u sastav spasilačko-vatrogasne službe i pruža pomoć profesionalnim vatrogascima u gašenju požara i spašavanju.

Član 14.

(Broj spasilačko-vatrogasnog osoblja prema vatrogasnoj kategoriji)

- (1) Za vrijeme otvorenosti aerodroma za promet, a u zavisnosti o vatrogasnoj kategoriji, na aerodromu se mora nalaziti određen broj profesionalnog i pomoćnog vatrogasnog osoblja.
- (2) Minimalan broj spasilačko-vatrogasnog osoblja u svakoj smjeni određuje se prema tabeli broj dva.

(3) U vatrogasnom vozilu pored vozača, potrebno je da prisustvuje najmanje jedan profesionalni vatrogasac.

Tabela br. 2. Osoblje spasilačko-vatrogasne službe prema vatrogasnoj kategoriji aerodroma

Aerodromska spasilačka i vatrogasna kategorija	Profesionalni vatrogasci	Obučeno osoblje - pomoćni vatrogasci
1	-	1
2	-	2
3	1 (ujedno vozač)	3
4	2 (ujedno vozači)	3
5	5 (od čega 2 vozača)	4
6	7 (od čega 3 vozača)	4
7	9 (od čega 3 vozača)	8
8	12 (od čega 3 vozača)	8
9	14 (od čega 4 vozača)	12
10	16 (od čega 4 vozača)	14

Član 15.

(Stručno osposobljavanje osoblja spasilačko-vatrogasne službe)

(1) Spasilačko-vatrogasno osoblje mora biti stručno obučeno za obavljanje poslova gašenja požara i spašavanje na djelotvoran način.

(2) Obučeno osoblje mora sudjelovati u vatrogasnim vježbama s pravom vatrom, uključujući i požare goriva pod pritiskom, a u skladu sa:

- a) tipovima zrakoplova koji koriste aerodrom;
- b) vrsti požara i spašavanju;
- c) vatrogasnoj opremi koja se koristi na aerodromu,

(3) Stručno osposobljavanje osoblja mora se provoditi u ovlaštenim centrima za obuku na aerodromu ili ovlaštenim organizacijama, a prema Pravilniku i Programu za stručno osposobljavanje i provjeravanje osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost zračne plovidbe na aerodromu.

DIO ČETVRTI - VATROGASNA VOZILA, SREDSTVA ZA GAŠENJE POŽARA I OPREMA ZA SPAŠAVANJE NA ZRAČNOJ LUCI

Član 16.

(Broj i vrsta spasilačko-vatrogasnih vozila)

(1) Broj i vrsta spasilačko-vatrogasnih vozila utvrđuje se prema aerodromskoj spasilačko-vatrogasnoj kategoriji.

(2) Minimalan broj i vrsta vatrogasnih vozila određuje se prema tabeli broj 3.

Tabela br. 3. Minimalan broj i vrsta vatrogasnih vozila na aerodromu

Aerodromska spasilačka i vatrogasna kategorija	Vozilo za brze intervencije	Glavno vozilo
1	-	-
2	-	-
3	-	1
4	-	1
5	-	1
6	1	1
7	1	1
8	1	2
9	1	2
10	1	2

Član 17.

(Tehnički karakteristike vozila za brze intervencije)

Vatrogasno vozilo za brzu intervenciju mora ispunjavati sljedeće tehničke karakteristike:

- pogon na sva četiri točka, maksimalnu brzinu kretanja od 105 km/h;
- postizanje brzine kretanja od 80 km/h, pod punim opterećenjem za 25 sekundi;

- c) dobru pokretljivost i mali radijus okretanja;
- d) mogućnost kretanja van puteva;
- e) ugrađen rezervoar za vodu kapaciteta od 1200 litara;
- f) ugrađenu centrifugalnu pumpu kapaciteta 1.200 do 1.600 l/min, s pritiskom od 40 bara.

Član 18.

(Tehničke karakteristike glavnog vatrogasnog vozila)

Glavno vatrogasno vozilo, mora ispunjavati sljedeće tehničke karakteristike:

- a) pogon na sva četiri točka;
- b) maksimalnu brzinu kretanja od 100 km/h;
- c) postizanje brzine kretanja od 80 km/h, pod punim opterećenjem, za 40 sekundi;
- d) zaustavljanje pri brzini od 32 km/h pod punim opterećenjem, na rastojanju od 12 metara;
- e) nošenje najmanje 5 000 litara vode i 800 litara pjenila;
- f) dobru pokretljivost i mali radijus okretanja;
- g) mogućnost kretanja van puteva.

Član 19.

(Sredstva za gašenje požara)

- (1) Na aerodromu trebaju biti osigurana osnovna i dopunska (komplementarna) sredstva za gašenje požara.
- (2) Osnovna sredstva za gašenje požara su:
  - a) pjena koja zadovoljava učinkovitost nivoa "A" (kada se koristi proteinsko pjenilo)
  - b) pjena koja zadovoljava učinkovitost nivoa "B" (kada se koristi sintetičko pjenilo)
  - c) kombinacija ovih sredstava.
- (3) Osnovna sredstva za gašenje požara na aerodromima od prve do treće kategorije trebaju zadovoljiti minimalnu učinkovitost nivoa "B".
- (4) Dopunsko sredstvo za gašenje požara je suhi kemijski prašak, odgovarajući za gašenje hidrokarbonskih vatri.
- (5) Pri odabiru suhog kemijskog praška za korištenje s pjenom mora se voditi računa o njihovoj uzajamnoj kompatibilnosti.

Član 20.

(Količina sredstava za gašenje požara)

(1) Minimalna količina sredstava za gašenje požara koja se mora nalaziti na vatrogasnim vozilima uslovljena je vatrogasnom kategorijom i mora biti u skladu sa tabelom broj četiri.

Tabela br. 4. Minimalne količine sredstava za gašenje požara

Aerodromska vatrogasna kategorija	Osnovna sredstva za gašenje požara				Dopunsko sredstvo za gašenje požara	Rastvor sredstava u (kg/sekunda)
	Proteinska pjena (nivo učinkovitosti "A")		Sintetička pjena (nivo učinkovitosti "B")		Suhi hemijski prašak	
	Voda (l/min)	Rastvor pjene - Brzina izbacivanja (l/min)	Voda (l/min)	Rastvor pjene - brzina izbacivanja (l/min)		
1	350	350	230	230	45	2,25
2	1000	800	670	550	90	2,25
3	1800	1300	1200	900	135	2,25
4	3600	2600	2400	1800	135	2,25
5	8100	4500	5400	3000	180	2,25
6	11800	6000	7900	4000	225	2,25
7	18200	7900	12100	5300	225	2,25
8	27300	10800	18200	7200	450	4,5
9	36400	13500	24300	9000	450	4,5
10	48200	16600	32300	11200	450	4,5

(2) Količina sredstava iz tabele broj 4. može se izmijeniti prema sljedećem:

- a) za kategorije aerodroma jedan i dva, 100% vode može se zamijeniti dopunskim sredstvom za gašenje požara;
- b) za kategorije aerodroma od tri do deset, ako se koristi pjena koja zadovoljava nivo učinkovitosti "A", do 30% vode može se zamijeniti dopunskim sredstvom za gašenje požara.
- c) Kod zamjene sredstava za gašenje požara koristi se sljedeći ekvivalent:
  - 1) 1 kg dopunskog sredstva = 1litar vode za proizvodnju pjene nivoa učinkovitosti "A"
  - 2) 1 kg dopunskog sredstva = 0,66 litara vode za proizvodnju pjene nivoa učinkovitosti "B".

Član 21.

(Rezervna sredstva za gašenje požara)

Aerodromi moraju biti opremljeni i rezervnim sredstvima za gašenje požara, koje osiguravaju najmanje dva uzastopna punjenja vatrogasnih vozila za određenu vatrogasnu kategoriju aerodroma.

Član 22.

(Oprema za spašavanje)

- (1) Aerodromi moraju biti opremljeni opremom za spašavanje čija vrsta i broj zavise od vatrogasne kategorije aerodroma.
- (2) Sadržaj opreme za spašavanje dat je u tabeli broj pet.
- (3) Oprema za spašavanje prevozi se postojećim vatrogasnim vozilima, kontejnerskim načinom ili u posebnom vozilu.
- (4) Jedno od vozila mora imati ugrađeno vitlo s čeličnim užetom prečnika 15 mm, dužine 50 mm s odgovarajućom kukom na kraju.
- (5) Vatrogasna oprema i sredstva za gašenje požara moraju biti u ispravnom stanju i mogu se koristiti samo u svrhe za koje su namijenjeni.

Tabela br. 5. Oprema za spašavanje

Redni broj	Naziv opreme za spašavanje	Aerodromska spasilačka i protivpožarna kategorija			
		1 - 2	3 - 5	6 - 7	8 - 10
1	Motorna kružna prenosna testera za rezanje metala, prečnika min. 30 cm	-	1	2	3
2	Električna testera za rezanja metala	-	-	1	1
3	Hidraulične makaze za rezanje metala	-	-	1	1
4	Ručne makaze za sječenje metala	1	1	2	2
5	Alat za razvaljivanje	-	1	2	2

6	Spasilačko-vatrogasna velika sjekira	-	1	2	3
7	Spasilačko-vatrogasna mala sjekira	1	2	2	3
8	Čelične poluge	1	1	2	3
to 9	Čekić teški	-	1	2	2
10	Kramp	2	2	4	4
11	Lopate	2	2	4	4
12	Garnitura viljuškastih i okastih ključeva od 8 do 32 mm	-	-	1	1
13	Hidraulična automatska dizalica od 15 t.	-	-	2	2
14	Mehanička dizalica od 10 t.	-	1	2	2
15	Čelična sajla 15mm, dužine 15m	1	1	-	-
16	Čelična sajla 15 mm, dužine 30m	-	-	1	1
17	Izolacijski aparat za disanje na komprimirani zrak	-	2	3	4
18	Rezervne boce za izolacijski aparat	-	2	3	4
19	Aparat za mjerenje koncentracije eksplozivnih para i plinova	-	1	1	2
20	Prenosni električni agregat od 2.5 do 5kW, 220 - 380 V	-	-	1	1

21	Reflektor od 1000 W s kablom dužine 50 m (samo za noćno letenje)	2	3	4	4
22	Ljestve rastegače od 6,5 m	-	1	1	1
23	Ljestve na sklapanje od 2,5 m	1	1	1	1
24	Zaštitno odijelo za ulazak u zapaljen zrakoplov	1	2	10	10
25	Sanitetski komplet	1	2	2	2
26	Ventilator za hlađenje stajnog trapa i odimljavanje	-	1	2	2

Član 23.

(Rad aerodroma poslije vremena otvorenosti)

(1) Ako je aerodrom otvoren poslije propisanog vremena otvorenosti, zbog sigurnosti zračne plovidbe ili obavljanje poslova prihvata i otpreme poštanskih i posebnih manjih zrakoplova, aerodrom mora imati minimalni broj vatrogasnih vozila i opreme za gašenje požara i minimalan broj osoblja.

(2) Za vatrogasnu kategoriju, potreban broj vatrogasnih vozila i opreme je opisan u članovima 16, 20. i 22, u zavisnosti od tipa zrakoplova za koji je predviđen rad poslije zvaničnog radnog vremena u kojem je aerodrom otvoren.

DIO PETI - SREDSTVA ZA GAŠENJE POŽARA I SPASILAČKA OPREMA NA LETJELIŠTU I HELIDROMU

Član 24.

(Sredstva za gašenje požara na letjelištu)

(1) Sredstva za gašenje požara na letjelište treba minimalno da zadovolje vatrogasnu kategoriju jedan i dva.

(2) Utvrđuju se za svako letjelište posebno, zavisno od:

- a) vrste i broja letjelica na letjelištu;
- b) intenziteta operacija na letjelištu;
- c) uslova za rad i smještaj letjelica i opreme.

- (3) Sredstva za gašenje požara na letjelištu minimalno treba da se sastoje od:
- a) dva protivpožarna aparata po 12 kg suhog praha;
  - b) dva protivpožarna aparata po 6 kg suhog praha;
  - c) preporučuje se jedan protivpožarni aparat s 250kg suhog praha;
- (4) Sredstvima za gašenje požara na letjelištu treba rukovoditi minimalno jedna osoba, koja je stručno osposobljena za gašenje požara i održavanje opreme;

Član 25.

(Spasilačka oprema na letjelištu)

- (1) Spasilačka oprema na letjelištu minimalno treba da sadrži:
- a) vatrogasnu malu sjekiru;
  - b) makaze za sječenje lima;
  - c) šiljati nož;
  - d) ručnu pilu za metal (bonsek) sa šest rezervnih plata;
  - e) makaze za metal;
  - f) alat za razvaljivanje (klješta, čekić, poluga, komplet ključeva i dr.);
  - g) vatrogasni pokrivač za gašenje;
  - h) dva para zaštitnih rukavica od vatrootpornog materijala;
  - i) dva krampa i dvije lopate;
  - j) čeličnu sajlu promjera 15mm i dužine 30m;
  - k) reflektor od 1.000w s kablom dužine 50 m, ako se letjelište koristi noću.
- (2) Za vrijeme letenja oprema se treba nalaziti na lakoj prikolici ili u vozilu, ukoliko letjelište ne raspolaže vatrogasnim vozilom.
- (3) Za opsežnije vatrogasno-spasilačke akcije letjelišta, treba se oslanjati na lokalne teritorijalne vatrogasne spasilačke jedinice i medicinske ustanove, koje se angažuju u skladu sa Planom za vanredne situacije na letjelištu.

Član 26.

(Sredstva za gašenje požara na helidromu)

- (1) Minimalna količina sredstava za gašenje požara na helidromu određuje se prema vatrogasnoj kategoriji helidroma, a prema tabeli broj šest i sedam.

Tabela broj 6. Minimalna količina sredstava za gašenje požara na helidromu na zemlji

Kategorija helidroma	Dužina helikoptera (m)	Pjena razine "B"	Dopunska sredstva	
		Voda (litri)	Rastvor pjene(l/min)	Prah (kg)
H 1	do 15	500	250	23
H 2	od 15 do 24	1000	500	45
H 3	Preko 24	1600	800	90

Tabela broj 7. Minimalna količina sredstava za gašenje požara na helidromu na objektu

Kategorija helidroma	Dužina helikoptera (m)	Pjena razine "B"	Dopunska sredstva	
		Voda (litri)	Rastvor pjene(l/min)	Prah (kg)
H 1	do15	2500	250	45
H 2	od 15 do 24	5000	500	45
H 3	preko 24	8000	800	45

(2) Rezerve vode za helidrom koji je lociran na nekom objektu ne mora se osigurati ako postoji u blizini odgovarajući sistem vode pod pritiskom koji može osigurati potrebnu brzinu pražnjenja.

(3) Na helidromu H1 koji je lociran na nekom objektu, potrebno je osigurati najmanje jedno crijevo s mlaznicom i međumješalicom koja će dati pjenu kapaciteta 250 l/min.

(4) Na helidromima H2 i H3, potrebno je osigurati najmanje dva bacača vode-pjene pri čemu svaki treba imati brzinu pražnjenja od 500 l/min, odnosno, 800 l/min.

(5) Sredstvima za gašenje požara na helidromu treba rukovoditi minimalno jedna osoba, koja je stručno osposobljena za gašenje požara i održavanje opreme.

Član 27.

(Spasilačka oprema na helidromu)

(1) Na helidromu se mora nalaziti minimalno sljedeća oprema za spašavanje:

- a) ručne makaze za sječenje metala;
- b) dvije velike vatrogasne sjekire;
- c) dvije čelične poluge;
- d) alat za razvaljivanje;

e) dva krampa;

f) dvije spasilačke vatrogasne sjekire.

(2) Za vrijeme letenja, oprema se treba nalaziti na lakoj prikolici ili u vozilu, ukoliko helidrom ne raspolaže vatrogasnim vozilom.

(3) Za opsežnije vatrogasno-spasilačke akcije, helidrom se treba oslanjati na lokalne teritorijalne vatrogasno-spasilačke jedinice i medicinske ustanove, koje se angažuju u skladu sa Planom za vanredne situacije na helidromu.

DIO ŠESTI - PROSTORIJE, UREĐAJI I INSTALACIJE SPASILAČKO -VATROGASNE SLUŽBE

Član 28.

(Prostorije spasilačko-vatrogasne službe)

(1) Prostorije spasilačko-vatrogasne službe na aerodromu moraju osigurati:

a) normalan rad i funkcionisanje službe; moraju biti locirane u zoni aerodroma tako da osiguraju propisano vrijeme intervencije; vatrogasna vozila moraju imati direktan i slobodan pristup na poletno - sletnu stazu, platformu, aerodromske objekte i druge manevarske površine; moraju osigurati nesmetano manevrisanje vatrogasnih vozila.

(2) Prostorije vatrogasne službe na zračnom pristaništu sastoje se najmanje od:

a) garaže za vatrogasna i tehnička vozila;

b) magacina za rezervne dijelove i sredstva za gašenje požara;

c) prostorije za smještaj vatrogasnog osoblja i

d) osmatračkog mjesta, organizovano kao izdvojeno ili u sastavu kontrole letenja.

(3) Detaljna uputstva o sadržaju i rasporedu prostorija spasilačko-vatrogasne službe date su u ICAO dokumentu Airport Manual Service part one - Rescue and Fire Fighting.

Član 29.

(Garaže za vatrogasna vozila)

(1) Garaže spasilačko-vatrogasne službe na zračnom pristaništu moraju ispunjavati sljedeće uvjete:

a) vrata garaže moraju biti postavljena prema platformi aerodroma, odnosno manevarskim površinama;

b) garaža mora imati osiguran sustav grijanja, pri čemu temperatura u garaži zimi mora biti najmanje 7°C. Ako se ova temperatura ne može postići, vatrogasna vozila s vodom moraju imati ugrađene električne grijače za zagrijavanje vode;

c) vozila moraju imati ispravljač i priključak za punjenje akumulatora na vozilima.

(2) Korisna površina garaže mora odgovarati uslovima za smeštaj vatrogasnih i tehničkih vozila, a prostor ispred garaže mora biti stalno slobodan.

Član 30.

(Sistam komuniciranja i alarma)

Prostorije spasilačko-vatrogasne službe moraju biti priključene na sustav rezervnog napajanja električnom energijom i mora postojati učinkovit sustav komunikacije i alarma koji podrazumijeva:

- a) direktnu telefonsku vezu s kontrolom letenja, kako bi se omogućilo brzo raspoređivanje vozila u vanrednim situacijama;
- b) dvosmjernu radio vezu između kontrole letenja, vatrogasne stanice na aerodromu i vatrogasnih vozila, tako da se tokom kretanja vozila mogu obavljati svi neophodni dogovori;
- c) telefonsku vezu sa službama na aerodromu i teritorijalnim vatrogasnim jedinicama;
- d) primopredajnu radio-stanicu;
- e) radio-uređaje za vezu sa svim vatrogasnim vozilima;
- f) stabilno izgrađeni sistem za uzbunu i unutašnji alarmni sistem koji može biti osiguran u vatrogasnoj stanici ili u sklopu kontrolnog tornja.

Član 31.

(Hidrantska mreža)

- (1) Aerodrom mora raspolagati s dovoljnom količinom vode za izvođenje akcije gašenja požara na zrakoplovu i objektima na aerodromu, za što mora imati hidrantsku mrežu za dovod vode, s dinamičkim pritiskom koji osigurava hidrantska mreža od 4 do 6 bara.
- (2) Raspored hidranata treba osigurati snabdijevanje vodom vatrogasnih vozila na:
  - a) pristanišnoj platformi;
  - b) u blizini pristanišne zgrade;
  - c) hangara;
  - d) objekata koja služi za smještaj službi koje vrše određene poslove na aerodromu.
- (3) Kapacitet hidranta mora biti od 800 do 1200 litara/minut.

Član 32.

(Rezervoar za vodu)

- (1) Aerodrom mora imati rezervoare za vodu, kapaciteta koji omogućava dva uzastopna punjenja vatrogasnih vozila za aerodromsku vatrogasnu kategoriju.
- (2) Rezervoari za vodu moraju biti postavljeni tako da ne ometaju promet na površinama za kretanje.
- (3) Utakanje vode iz rezervoara u vatrogasno vozilo mora biti preko odgovarajuće pumpe, ili vatrogasna vozila moraju imati ugrađene pumpe za utakanje vode.
- (4) Operator aerodroma dužan je osigurati prilazne puteve do hidranta, odnosno rezervoara za vodu.

Član 33.

(Spasilačko-vatrogasni poligon)

- (1) Zrakoplovno pristanište mora imati ureden poligon u rejonu aerodroma za izvođenje praktičnih vježbi spasilačko-vatrogasne službe.
- (2) Poligon mora biti podoban za izvođenje vježbi gašenja požara i spašavanja i treba minimalno biti opremljen:
  - a) maketom zrakoplova ili rashodovanim autobusom, jednim ili više bazena za paljenje goriva radi vježbanja u gašenju požara.
  - b) prikladnim posudama za paljenje goriva.

DIO SEDMI - PREVENTIVNE MJERE ZA ZAŠTITU OD POŽARA

Član 34.

(Preventivne mjere zaštite od požara na platformi)

- (1) Između svake druge pozicije na kojima se nalazi zrakoplov, mora se nalaziti po jedan prevozni protivpožarni aparat za gašenje požara, kapaciteta najmanje 50 kg.
- (2) Ako se na pristanišnoj platformi istovremeno nalazi više od tri parkirana zrakoplova, mora biti osigurano i jedno vozilo za brzu intervenciju.
- (3) Ako na pristanišnoj platformi boravi jedan ili više zrakoplova preko noći, mora se osigurati adekvatna zaštita istih od požara.
- (4) Motorna vozila, sredstva za prihvat i otpremu zrakoplova, putnika i stvari koja se koriste za opsluživanje zrakoplova i pokretanje motora zrakoplova i u druge svrhe, moraju imati:
  - a) ispravne hvatače varnica na izduvnim cijevima;
  - b) škrge sa strane poklopca motora;
  - c) protivpožarni aparat sa suhim prahom od 3 do 6 kilograma.
- (5) Prihvat i otprema zrakoplova, putnika i stvari mora se vršiti na način koji onemogućava varničenje.
- (6) Radnici koji pune zrakoplov gorivom i mazivom, za vrijeme obavljanja ovih poslova moraju biti odjeveni u odjeću i obuću koja je izrađena od prirodnih vlakana, odnosno koja ne može da izazove požar.
- (7) Radnici koji pune zrakoplov gorivom ne smiju nositi šibice, upaljače i druge slične predmete koji mogu izazvati otvoreni plamen.
- (8) Pribor i alat pomoću kojih se vrši punjenje zrakoplova gorivom i mazivom moraju biti izrađeni od materijala koji nije podložan varničenju.
- (9) Na svakom izlazu iz pristanišne zgrade određenom za izlaz putnika na platformu moraju biti istaknuti uočljivi natpisi ili znaci o zabrani pušenja.
- (10) Pored svakog telefonskog aparata na zračnom pristaništu mora biti vidno istaknut broj telefona spasilačko-vatrogasne službe na aerodromu.
- (11) Operator aerodroma dužan je obučavati i upoznavati svoje radnike s novinama u preventivnim mjerama za zaštitu od požara, postupcima za gašenje požara i spašavanja osoba i materijalnih dobara kao i da stalno provjerava njihovu stručnu osposobljenost.

(12) U slučaju požara ili drugih sličnih nezgoda na aerodromu, sve osobe zaoslene na aerodromu dužne su se, na poziv rukovodioca spasilačko-vatrogasne službe, odazvati i učestvovati u gašenju požara i spašavanju osoba i imovine.

DIO OSMI - PUNJENJE ZRAKOPLOVA GORIVOM I MAZIVOM

Član 35.

(Opšte mjere zaštite od požara pri punjenju zrakoplova gorivom i mazivom)

Za vrijeme punjenja zrakoplova gorivom i mazivom u zonama opasnosti zaštite od požara, zabranjeno je:

- a) držanje otvorenog plamena;
- b) rad s otvorenim plamenom (zavarivanje, rezanje i lemljenje) kao i rad s užarenim predmetima;
- c) pušenje i upotreba sredstava za paljenje (šibice, upaljači);
- d) startovanje vozila i drugih pomoćnih električnih postrojenja, sve dok se punjenje ne završi;
- e) rad motora vozila za vrijeme utakanja, istakanja ili pretakanja zapaljivih tečnosti, ako takvo vozilo nema hvatač varnica na izduvnoj cijevi (kada se radi o visokooktanskim benzinom), osim ako se motor prevoznog sredstva koristi za pogon pumpi ili drugih uređaja za pretakanje;
- f) postavljanje nadzemnih električnih vodova, bez obzira na napon;
- g) pretakanje goriva se ne smije vršiti dok se ne završi iskrcavanje putnika.

Član 36.

(Posebne mjere zaštite od požara pri punjenju zrakoplova gorivom i mazivom)

Punjenje zrakoplova gorivom i mazivom može se obavljati ako su pored općih mjera zaštite od požara poduzete i sljedeće posebne mjere zaštite od požara:

- a) auto-cisterna iz koje se pretače gorivo mora biti spojena sa zrakoplovom kablom za izjednačavanje statičkog potencijala;
- b) auto-cisterna mora biti postavljena tako da ne ometa prilaz vozilima za gašenje požara i spašavanje, kao i evakuaciju iz zrakoplova u slučaju požara;
- c) motor auto-cisterne ne smije se nalaziti ispod krila zrakoplova;
- d) vrata kabine auto-cisterne iz koje se vrši pretakanje moraju biti otvorena;
- e) ostala vozila koja su stavljena u funkciju opsluživanja zrakoplova ne smiju ometati prilaz vozilima za gašenje požara i spašavanje.

Član 37.

(Zabrane i ograničenja pri punjenju zrakoplova gorivom i mazivom)

Punjenje zrakoplova gorivom i mazivom ne može se vršiti u sljedećim situacijama:

- a) za vrijeme rada motora zrakoplova;
- b) kad se u zrakoplovu nalaze putnici;
- c) dok se vrši opravka zrakoplova;

- d) kad postoji opasnost od mlaza susjednog zrakoplova;
- e) kad su uređaji za zagrijavanje zrakoplova uključeni;
- f) za vrijeme grmljavine nad aerodromom;

Član 38.

(Punjenje zrakoplova gorivom u tranzitu)

Izuzetno od člana 37, može se puniti zrakoplov gorivom i mazivom ako je zrakoplov u tranzitu, kada se u njemu nalaze putnici, a ako su preduzete sljedeće mjere zaštite od požara:

- a) motori zrakoplova ugašeni;
- b) znaci upozorenja i evakuacije u zrakoplovu uključeni;
- c) stepenice za ukrcavanje i iskrcavanje putnika postavljene ispred vrata koja se koriste za ulazak i izlazak, a vrata ispred kojih nema stepenica trebaju biti u zatvorenom položaju;
- d) ako je zrakoplov opremljen integralnim stepenicama, mora ih razviti;
- e) oprema za evakuaciju iz zrakoplova mora biti u stanju da se može odmah upotrijebiti;
- f) toekom punjenja zrakoplova gorivom, održavati vezu između zemaljske posade i kvalifikovanog osoblja u zrakoplovu;
- g) jedan član posade zrakoplova mora prisustvovati punjenju zrakoplova gorivom i mazivom;
- h) kabinsko osoblje treba se nalaziti pored vrata za evakuaciju sve dok traje punjenje gorivom;
- i) putnici u zrakoplovu moraju biti obaviješteni o vršenju punjenja zrakoplova gorivom i mazivom
- j) treba biti osigurana neprekidna kontrola koncentracije zapaljive benzinske pare i drugih pojava koje mogu postati opasne, a u slučaju opasnosti da se odmah obavijesti osoblje koje vrši punjenje zrakoplova gorivom i mazivom;
- k) prije počinjanja punjenja, mora biti osigurano dežurstvo sa vatrogasnim vozilom za brze intervencije.

Član 39.

(Vatrogasno osiguranje pri punjenju zrakoplova gorivom i mazivom)

- (1) Punjenje zrakoplova ne može otpočeti ako u blizini zrakoplova nije osigurana vatrogasno-spasilačka ekipa sa vatrogasnim vozilom i najmanje dva vatrogasca radi učinkovitog djelovanja u slučaju potrebe, a ostatak službe mora se nalaziti u stanju pripravnosti.
- (2) Odluku o razmještanju vatrogasnog osoblja i opreme za vrijeme punjenja zrakoplova gorivom, a u skladu sa stavom (1) ovog člana donosi rukovodilac vatrogasne službe, zavisno od:
  - a) tipa zrakoplova koji se puni gorivom;
  - b) dimenzija platforme;
  - c) uslova u kojima se provodi opsluživanje zrakoplova na stajanci.
- (3) Cjevovodi, cijevni spojevi, armature i oprema za punjenje, moraju se održavati i osigurati od oštećenja i nekontroliranog isticanja zapaljive tečnosti.

(4) Ako se pri punjenju zrakoplova dogodi prosipanje goriva po površinama aviona ili platformi, gorivo se mora obrisati i očistiti.

(5) Sredstva s kojima je izvršeno brisanje i čišćenje trebaju se staviti u posebne hermetički zatvorene kante koje se ne smiju transportirati s ostalim otpacima.

Član 40.

(Stručno osoblje za punjenje zrakoplova gorivom)

(1) Osoblje koje vrši pretakanje goriva mora biti stručno obučeno, u skladu sa Programom za osposobljavanje i provjeravanje stručnog osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost zračne plovidbe na aerodromu i treba da ima:

- a) položen ispit za obavljanje poslova;
- b) potvrdu o obučenosti.

(2) Tokom obavljanja poslova, osoblje mora biti odjeveno u antistatik odjeću i obuću.

Član 41.

(Oprema za zaštitu od požara na cisterni za gorivo)

Cisterna iz koje se vrši punjenje zrakoplova gorivom i mazivom mora imati:

- a) kabl za pražnjenje statičkog elektriciteta, kojim se povezuje cisterna sa zrakoplovom radi izjednačenja statičkog elektriciteta;
- b) hvatač varnica na izduvnoj cijevi;
- c) ljestve bez metalnih zakivaka, s gumenim navlakama na dijelu koji se naslanja na zrakoplov i gumenim potkovicama;
- d) najmanje dva aparata za gašenje požara od kojih jedan za gašenje požara na motoru, a drugi za gašenje požara na tovaru vozila, takvog punjenja koje, s obzirom na količinu i druga svojstva opasne materije, omogućava učinkovito gašenje požara;
- e) vatrootpornu deku i potrebne količine pamučne tkanine za brisanje goriva prosutog po zrakoplovu;
- f) vozački alat i dizalo za vozilo;
- g) dvije zastavice za označavanje vozila kojim se prevoze opasne materije.

DIO DEVETI - POSTUPCI U SLUČAJU OPASNOSTI NA AERODROMU

Član 42.

(Postupak u vanrednim situacijama)

(1) Pod vanrednim situacijama na aerodromu podrazumijeva se:

- a) pojava požara na zrakoplovu i objektima na aerodromu;
- b) incidenti i nesreće sa zrakoplovom na aerodromu ili bližnjoj okolini aerodroma;
- c) nezakonitim djelovanjima (otmice zrakoplova, diverzije i prijetnje bombom),

(2) Spasilačko-vatrogasna služba u slučaju iz člana 1. ovog pravilnika je dužna postupati u skladu sa Planom za vanredne situacije na aerodromu (Airport Emergency Plan).

(3) Bez obzira na vrstu vanredne situacije, spasilačko-vatrogasna služba se stavlja u određeni stepen pripravnosti, odnosno ako situacija zahtijeva reaguje odmah.

(4) U slučajevima prinudnog slijetanja zrakoplova, incidenta ili nesreće sa zrakoplovom na aerodromu, nadležna služba kontrole letenja obavezna je o tome odmah obavijestiti spasilačko-vatrogasnu službu. Obavještenje o tome dostavlja se radio vezom.

Član 43.

(Prinudno slijetanje zrakoplova na aerodrom)

U slučaju prinudnog slijetanja zrakoplova na aerodrom, služba kontrole letenja je dužna spasilačko-vatrogasnoj službi dostaviti obavještenje koje treba sadržiti:

- a) tip zrakoplova;
- b) vrijeme slijetanja zrakoplova;
- c) broj putnika i članova posade u zrakoplovu;
- d) pravac slijetanja zrakoplova;
- e) količinu goriva i maziva u zrakoplovu;
- f) uzrok prinudnog slijetanja zrakoplova (ukoliko pouzdano raspolaže s informacijom);
- g) položaj glavnih prekidača za struju i slavina za gorivo, mazivo i kiseonik u trenutku slijetanja.

Član 44.

(Prinudno slijetanje zrakoplova koji prevozi opasne materije)

U slučaju prinudnog slijetanja, kada se u zrakoplovu prevoze opasne materije, pored podataka iz člana 43. ovog pravilnika dostavljaju se i podaci o opasnoj materiji:

- a) tačan naziv opasne materije;
- b) UN broj opasne materije (ili ID broj);
- c) klasu-potklasu opasnosti, a za klasu 1 (eksplozivi) grupu kompatibilnosti;
- d) dodatnu opasnost (ako je naznačena);
- e) količinu opasne materije;
- f) lokaciju opasne materije u zrakoplovu.

Član 45.

(Incident ili nesreća zrakoplova na aerodromu)

U slučaju incidenta ili nesreće zrakoplova na aerodromu ili bližoj okolini, služba kontrole letenja je dužna spasilačko-vatrogasnoj službi dostaviti obavještenje koje treba sadržiti:

- a) tip zrakoplova;
- b) broj putnika i članova posade zrakoplova;
- c) mjesto incidenta ili nesreće zrakoplova prema kodiranoj karti aerodroma;
- d) informaciju da li se u avionu prevozila opasna materija;
- e) količinu goriva i maziva u zrakoplovu.

Član 46.

(Postupanje dežurnog vatrogasca)

(1) Dežurni vatrogasac vatrogasne službe, nakon dobijanja obavještenja o nesreći zrakoplova na aerodromu ili njegovoj neposrednoj blizini dužan je:

- a) sirenom u dežurani ili na drugi pogodan način (glasom i sl.) dati znak za uzbunu osoblju vatrogasne jedinice;
- b) obavijestiti službu prve pomoći na aerodromu;
- c) nakon naredbe rukovodioca akcije gašenja požara i spašavanja, obavijestiti obližnje sanitetske službe i vatrogasne jedinice;
- d) preduzeti i druge mjere predviđene opštim aktom o organizaciji, radu i postupku vatrogasne službe.

(2) Dežurni vatrogasac vodi dnevnik o primljenim obavještenjima iz člana 43, 44 i 45. ovog pravilnika, u koji upisuje dan i sat prijema obavještenja, zonu na kodiranoj karti područja aerodroma i od koga je primio obavještenje.

Član 47.

(Postupak i vrijeme reakcije dežurne spasilačko-vatrogasne smjene)

(1) Nakon uzbune, dežurna smjena spasilačko-vatrogasne jedinice s propisanom opremom i sredstvima za spašavanje dužna je izaći iz garaže u roku od 20 sekundi od trenutka davanja znaka za uzbunu i uputiti se vozilima prema mjestu nesreće.

(2) Operativni cilj spasilačko-vatrogasne službe mora biti postizanje vremena od dvije minute, a koje ne prelazi tri minute do stizanja na krajeve svake operativne uzletno- sletne staze u optimalnim uslovima vidljivosti i stanja površine.

(3) Treba nastojati postići vrijeme reakcije koje ne prelazi dvije minute do stizanja na svaki kraj operativne uzletno-sletne staze, odnosno tri minute do svakog područja za kretanje zrakoplova u optimalnim uslovima vidljivosti i stanja površine.

(4) Vrijeme reakcije se računa od vremena uzbunjivanja jedinice do vremena djelovanja prvog vozila koje stigne na mjestu požara, s najmanje 50% propisanog pražnjenja.

(5) Sva ostala vozila koja trebaju da prevezu sredstva za gašenje požara trebaju na mjesto požara stići najkasnije za jednu minutu nakon stizanja prvog vatrogasnog vozila na mjesto požara.

(6) U slučaju kada vatrogasna jedinica ne može postići propisano vrijeme reakcije, na aerodromu se mora izgraditi jedna ili više satelitskih vatrogasnih stanica, lociranih tako da se može postići propisano vrijeme reakcije.

Član 48.

(Provjera i vježbe)

- (1) Preporučeno je da se provjera postupka i vremena reakcije spasilačko-vatrogasne službe provodi najmanje jednom mjesečno.
- (2) Vježba kompletne spasilačko-vatrogasne službe mora se provoditi svake dvije godine, kroz vježbu provjere Plana za vanredne situacije na aerodromu.

Član 49.

(Prilazni putevi do mjesta nesreće)

- (1) Radi postizanja što je moguće kraćeg vremena od uzbunjivanja do dolaska na mjesto nesreće, treba izgraditi puteve, odnosno pripremiti teren u neposrednoj okolini aerodroma, za kretanje spasilačke i protupožarne jedinice.
- (2) Posebnu pažnju treba posvetiti osiguranju brzog prilaza u prostoru ispod prilazne površine za slijetanje u dužini od jedan kilometar od praga uzletno-sletne staze. U ogradi aerodroma na određenom broju mjesta treba biti oslabljenih djelova, koji se mogu lako i brzo ukloniti, odnosno koje vozila mogu probiti bez zaustavljanja.
- (3) Putevi za brzi prilaz trebaju osigurati kretanje i najtežih vozila u svim vremenskim uslovima.
- (4) Zimi trebaju biti postavljeni rubni markeri na putevima u razmacima od oko deset metara.

Član 50.

(Kodirane karte aerodroma)

- (1) Radi učinkovite komunikacije u vanrednim situacijama, na aerodromu se moraju izraditi kodirane karte (Grid map), u razmjeri 1:5000 i 1:25000, istog koda i oznaka, te uputstva za korištenje za sve učesnike u vanrednoj situaciji.
- (2) Kodirane karte, osim u prostorijama spasilačko-vatrogasne službe, moraju se nalaziti u:
  - a) aerodromskoj kontroli letenja;
  - b) medicinskoj službi na aerodromu;
  - c) vatrogasnim i sanitetskim vozilima;
  - d) jedan uzorak karte razmjere 1:25000 dostavlja se i teritorijalnim vatrogasnim jedinicama na koje se računa u slučaju izvanredne situacije na aerodromu.
- (3) Kodirana karta razmjere 1:5000, treba sadržiti:
  - a) zbornu mjesto;
  - b) raspored svih objekata, uređaja, instalacija na aerodromu;
  - c) prostor za privremeni smještaj;
  - d) zone kretanja, prilazne puteve, mjesta opskrbe vodom;
  - e) granice i ogradu aerodroma;
  - f) druge podatke značajne za rad spasilačko-vatrogasne službe i drugih službi uključenih u vanredne situacije.

(4) Kodirana karta razmjere 1:25000, treba sadržiti:

- a) sve značajnije objekte, instalacije, prilazne puteve, prepreke;
- b) razmještaj i kapacitete zdravstvenih ustanova i teritorijalnih vatrogasnih jedinica na koje se računa u vanrednoj situaciji sa šire teritorije.

Član 51.

(Pokrivanje uzletno-sletne staze pjenom)

(1) Operatori aerodroma na aerodromima koje imaju osmu, devetu i desetu vatrogasnu kategoriju, odnosno svi drugi ako pružaju usluge za zrakoplove koji zahtijevaju navedene kategorije, dužni su osigurati posebnu opremu s napravama za izbacivanje pjene kroz odgovarajuće ispusne uređaje ili posebno vatrogasno vozilo koje ima specijalne uređaje za izbacivanje pjene na određenoj dužini i širini poletno-sletne staze.

(2) Posipanje poletno-sletne staze pjenom vrši se na zahtjev vode zrakoplova, ako zrakoplov na slijetanju ne može izvući cijeli ili dio stajnog trapa, radi:

- a) smanjenja oštećenja zrakoplova;
- b) smanjenja sila usporenja;
- c) smanjenja opasnosti od požara zbog iskrenja i razlijevanja goriva.

(3) Vođa zrakoplova određuje položaj pokrivača od pjene na uzletno-sletnoj stazi.

Član 52.

(Dimenzije pokrivača od pijene)

(1) Dužina i širina pokrivača od pjene, te potrebna količina vode i sredstava za sastav pjene, zavise od tipa zrakoplova i vrste kvara na zrakoplovu, i to:

a) za slijetanje zrakoplova s neispravnim nosnim točkom, širina pokrivača iznosi 8 metara, dužina 450 metara, količina vode 14.400 litara, tečna pjena tipa 3% 432 litra, odnosno tipa 6% 865 litara;

b) za slijetanje zrakoplova s uvučenim stajnim trapom:

1) za dvomotorni klipni zrakoplov, širina pokrivača iznosi 12 metara, dužina 600 metara, količina vode 30.300 litara, tečna pjena tipa 3% 908 litara, odnosno tipa 6% 1816 litara;

2) za dvomotorni, odnosno tromotorni mlazni zrakoplov, širina pokrivača iznosi 12 metara, dužina 750 metara, količina vode 37800 litara, tečna pjena tipa 3% 1135 litara, odnosno tipa 6% 3330 litara;

3) za četvoromotorni klipni zrakoplov, širina pokrivača iznosi 23 metara, dužina 750 metara, količina vode 71000 litara, tečna pjena tipa 3% 2130 litara, odnosno tipa 6% 4260 litara;

4) za četvoromotorni mlazni zrakoplov, širina pokrivača iznosi 23 metara, dužina 900 metara, količina vode 85200 litara, tečna pjena tipa 3% 2365 litara, odnosno tipa 6% 4730 litara.

(2) Prekrivač od pjene mora biti neprekidan na cijeloj površini i debljine 5 cm.

(3) Operator aerodroma mora osigurati rezervne količine vode i tečne pjene u iznosu od 50% od količine određene u stavu (1) člana 1. ovog pravilnika.

(4) U uslovima smanjene vidljivosti, radi lakšeg uočavanja početka pokrivača od pjene na poletno-sletnoj stazi, mora se postaviti jasno uočljiv znak početka pokrivača.

Član 53.

(Uklanjanje nepokretnog zrakoplova)

- (1) Operator aerodroma mora osigurati potrebnu tehničku opremu i sredstva za uklanjanje nepokretnog zrakoplova, odnosno njegovih ostataka s poletno-sletne staze i manevarskih površina na zračnom pristaništu.
- (2) Uklanjanje se mora provoditi u skladu sa predhodno izrađenim planom za uklanjanje, koji je u sklopu Aerodromskog priručnika.
- (3) Ukoliko operator aerodroma na raspoloživoj specijalizovanoj opremi za uklanjanje, za obavljanje ovih poslova može angažovati preduzeće koje ispunjava uslove.

Član 54.

(Inspeksijski nadzor)

- (1) Inspeksijski nadzor nad radom spasilačko-vatrogasne službe provode ovlašteni zrakoplovni inspektori Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine.
- (2) Operator aerodroma dužan je inspektorima omogućiti nesmetan pristup svim prostorijama, opremi, sredstvima i dokumentaciji koja se odnosi na rad ove službe.

DIO DESETI - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 55.

(Operativne naredbe generalnog direktora BHDCA)

- (1) Generalni direktor BHDCA može Operativnim naredbama ograničiti upotrebu ovog pravilnika ili odrediti posebne i dopunske uslove u primjeni ovog pravilnika, ukoliko to budu zahtijevale odredbe propisa Bosne i Hercegovine i entiteta, kao i ukoliko to bude proizilazilo iz zahtjeva regulative ICAO, IATA, JAR i drugi.
- (2) Operativna naredba sadrži:
  - a) razlog izdavanja;
  - b) primjenjivost i dužinu trajanja;
  - c) radnje i postupke koje treba preduzeti.

Član 56.

(Prestanak važenja ranije objavljenog pravilnika)

Danom stupanja na snagu ovog Pravilnika prestaje važiti Pravilnik o vatrogasnoj službi ("Službeni list SFRJ", br. 13/79, izmjene, dopune i ispravke u br. 61/80, 65/80 i 23/81).

Član 57.

(Ostale obaveze)

Za sve pojedinosti koje nisu utvrđene ovim Pravilnikom, primjenjivat će se standardi i praksa IATA, ICAO, EASA i domaći regulatorni propisi koji se odnose na ovu oblast.

Član 58.

(Stupanje na snagu)

Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

Broj 02-02-2-504-1/07
8. juna 2007. godine
Sarajevo

Generalni direktor
Đorđe Ratkovića, s. r.